

13.10.2009

Majestehtalaš allavuohta gonagas Harald ja dronnet Sonja, gudnejahtton Norgga ja Ruota sámedikki presideanttat, buorit árvoguošsitt ja earenoamážit Norgga sápmelaččat!

Ers majestäter, kung Harald och drottning Sonja, ärade presidenter i det norska och svenska sametingen, ärade gäster, särskilt ärade norska samer!

Giittán bovdejumi ovddas dán dehálaš dilálašvuhtii ja vuohččan háldidan sávvat lihku válljejuvvon sámediggeáirasiidda dego maid viisodaga ja menestumi din dehálaš barggusteattet. Hástalusat leat olu sihke našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš arenain.

Jag vill tacka för inbjudan till detta viktiga evenemang och önskar börja med att lyckönska de valda medlemmarna i Sametinget och önskar er också visdom och framgång i ert viktiga värv. Utmaningarna är många både på nationella och internationella arenor.

Norgga sámediggi lea boarráseamos lágain mearriduvvon Sámedikkiin ja lea danin ovdamearkan Ruttii ja Supmii. Norgga sámediggi ja dan sajádat lea roahkasmahtti ovdamearka Ruota ja Suoma Sámedikkiide, leahan Norgga stáhta ratifiseren ILO 169-soahpamuša álgoálbmot- ja čeardaálbmoigiid vuoigatvuodain ja dat resurssere Norgga sámedikki aivve nuppe ládje go Ruotta ja Suopma iežaska sámedikkiid. Sávan Norgga ovdamearkka leat maid mállen Suoma stáhtii.

Norska sametinget är det äldsta bland de lagstadgade Sametingen och sålunda ett exempel för Sverige och Finland. Norska sametinget och dess ställning är ett uppmuntrande exempel för de svenska och finska Sametingen eftersom Norge ju har ratificerat ILO:s avtal 169 (hundrasextionio) om urfolks och stamfolks rättigheter och Norge ger resurser till sitt Sameting på ett helt annat sätt än Sverige och Finland ger sina sameting. Jag hoppas att Norge är exempel också för den finska staten.

Mii sápmelaččat leat historjjá mielde beassan eallit ja orrut guhká almmá riikkarájiid mearkašumi. Min álbmogis lea oktasaš historjá ja oktasaš kulturárbi, man riikkaid rájitt eai leat bastán jávkadit. Dál viimmat sámiid ovttasbarggu viggat ovddidit riikkarájiid rasttildeaddji ovttasbargun davviriikkalaš sámi soahpamuša bakte.

Vi har samer har genom historien länge levt och bott utan hinder från statliga gränser. Vårt folk har en gemensam historia och ett gemensamt kulturarv, som staternas gränser inte har kunnat utplåna. Äntligen har man kunnat främja det samarbete, som går över riksgränser, genom en nordisk samekonvention.

Sámedikkitt leat gáibidan Davviriikkaid ratifiseret davviriikkalaš sámi soahpamuša ja vuordit, ahte čuovvovaš Sámi presideanttaid ja Sámi ministtariid čoakkámis mearriduvvo ratifiserenráđđádallamiid álggáheamis. Sámedikkitt galget goitge sihkkarastit, ahte ráđđádallama vuolggasajit leat dássebealagat sápmelaččaide ja ahte sápmelaččaidd iešmearridanvuoigatvuolta gudnejahttojuvvo ráđđádallamiin.

Sametingen har krävt att de nordiska länderna ska ratificera den nordiska samekonventionen och vi förväntar oss att man på det nästa mötet mellan sametingens presidenter och sameministrarna

fattar beslut om att påbörja förhandlingarna om ratificering. Sametingen bör dock säkra att utgångspunkten för förhandlingarna är jämställd för samerna och att samernas självbestämmanderätt högakts i förhandlingarna.

Davviriikkaid sámi soahpamuša lassin mii galgat doarjut Ruošša sápmelaččaid ortniiduvvama ja oassálastima sápmelaččaid riikkaidgaskasaš ovttasbargui. Ruošša sápmelaččaid dili ja sajadaga buorideapmi gáibida sihke ekonomalaš ja morála doarjaga ja doarjuma Ruošša sápmelaččaid organiserema našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš dásis.

Förutom den nordiska samekonventionen ska vi stöda de ryska samernas organisering och deltagande i samernas internationella samarbete. En förbättring av de ryska samernas ställning kräver både ekonomiskt och moraliskt stöd och också stöd till att de ryska samerna att organisera sig både på nationell och internationell nivå.

Vaikko sápmelaččaid sajadat lea buorránan mannan logijagiid ja sápmelaččaid vejolašvuodat ovd-didit ja dorvvastit iežaset kultuvrra leat buorránan, de dilli ii leat velge buorre. Unesco klassifiserema mielde buot sámezielat leat uhkivuloš dilis, muhtimat dain hui áitojuvvon. Mis lea sámeziela oahpamus, sámeziel media, lágat, mat suddjejit sámeziela ja sámeziela sisdoalli árbevirolaš diehtu lea maid suddjejuvvon ON:a biodiversiteahtsoahpamuša bakte.

Fastän samernas ställning har blivit bättre under de senaste årtiondena och samernas möjligheter att utveckla och trygga sin kultur har förbättrats, så är situationen ännu inte bra. Enligt UNESCO:s klassificering är alla de samiska språken utrotningshotade, en del av dem extremt hotade. Vi har undervisning i samiska språket, samiskspråkiga medier, lagar som skyddar vårt språk och den traditionella kunskap, som ingår i språket, är också skyddat genom FN:s biodiversitetsavtal.

Lágaid olláhuhttin báhcá stáhtain dávjá divššokeahtta. Earenoamáš fuolas lean árbevirolaš sámi ealáhusaid boahpteáigge hárrái. Árbevirolaš sámi ealáhusat guddet sápmelaš kultuvrralaš dieđuid ja min oktasaš hirtorjjámet. Árbevirolaš ealáhusaid, earenoamážit boazodoalu dilli earáhuvi dálkkádagas ja nuppástuvvi máilmmis lea váttis. Mii dárbbahit ollislaš prográmma sámi ealáhusaid ja –kultuvrra dorvvasteami várás oba Sámis davviriikkalaš sámi soahpamuša lassin.

En implementering av lagarna förblir ofta ogjord från staternas sida. Särskilt bekymrad är jag över de traditionella samiska näringarnas framtid. Dessa näringar bär med sig kunskap om samisk kultur och om vår gemensamma historia. De traditionella näringarnas, speciellt renskötselns, situation är svår i ett klimat som förändras och i en värld som likaså förändras. Vi behöver förutom den nordiska samekonventionen, ett mångsidigt program för att garantera framtiden för de samiska näringarna och kulturen inom hela det samiska området.

Sávan, ahte ovttasbargu iešguđet riikkaid sámedikkiid gaskka seailu ja gárgana ain čavgadeabbon ja beaktileabbon. Sámi searvvuš dárbbaha doaibmi ja beaktilis sámi parlamentáralaš ráđi.

Jag hoppas att samarbetet mellan sametingen i de olika länderna upprätthålls och utvecklas i en tätare och mera effektiv riktning. Det samiska samfundet behöver ett funktionsdugligt och effektivt samiskt parlamentariskt råd.

Hálidan sávvat Suoma sámedikki beales vel okte lihku ja menestumi odđa Sámediggái ja sámediggeáirasiidda din gáibideaddji ja dehálaš barggusteattet.

Å det finska Sametingets vägnar vill jag ännu en gång önska det nya Sametinget och dess medlemmar lycka och framgång i er krävande och viktiga uppgift.